

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

м. Київ

14.06._2010

№ 561

Про Всеукраїнську експедицію
учнівської та студентської
молоді «Моя Батьківщина – Україна»

Відповідно до Положення про Міністерство освіти і науки України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 19.12.2006 № 1757 (із змінами), з метою вдосконалення патріотичного та громадянського виховання підрастаючого покоління на традиціях і звичаях українського народу, формування гармонійно розвиненої особистості шляхом залучення молоді до активної діяльності з вивчення історичної та культурної спадщини

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Положення про Всеукраїнську експедицію учнівської та студентської молоді «Моя Батьківщина – Україна», що додається.
2. Міністерству освіти і науки Автономної Республіки Крим, управлінням освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій довести Положення про Всеукраїнську експедицію учнівської та студентської молоді «Моя Батьківщина – Україна» до відома керівників навчальних закладів і, починаючи з 2010 року, здійснити організаційні заходи щодо проведення 1-го та 2-го етапів конкурсу та забезпечити участь переможців у фінальному етапі конкурсу.
3. Цей наказ набирає чинності з дня його офіційного опублікування.
4. Контроль за виконанням наказу покласти на заступника Міністра Зайцеву І.П.

Міністр

Д.В.Табачник

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства освіти і науки
України

_14_.06.2010 № _561_

ПОЛОЖЕННЯ
про Всеукраїнську експедицію учнівської та студентської молоді
«Моя Батьківщина - Україна»

I. Загальні положення

1.1. Всеукраїнська експедиція учнівської та студентської молоді «Моя Батьківщина – Україна» проводиться з метою вдосконалення патріотичного та громадянського виховання підрастаючого покоління на традиціях і звичаях народу України, формування гармонійно розвиненої особистості шляхом залучення молоді до активної діяльності з вивчення історичної та культурної спадщини, історії рідного краю, ознайомлення з географічними, етнографічними, культурними та історичними заповідниками, пам'ятками та об'єктами заповідного фонду.

1.2. Основними завданнями експедиції є:

виховання в учнівської та студентської молоді патріотизму, любові до України, поваги до народних звичаїв, традицій, духовних і культурних цінностей усіх націй і народів, які живуть в Україні;

формування в учнівської та студентської молоді активної громадянської позиції;

залучення молоді до активної діяльності з вивчення історії рідного краю та довкілля, географічних, етнографічних, історичних об'єктів і явищ соціального життя, а також до природоохоронної та дослідницької роботи;

створення умов для оволодіння учнівською та студентською молоддю практичними навичками пошукової роботи, розширення напрямів краєзнавчих досліджень;

задоволення потреб учнівської молоді у професійному самовизначенні відповідно до їх інтересів і здібностей;

просвітницька діяльність.

II. Керівництво експедицією

2.1. Координацію проведення експедиції здійснює Міністерство освіти і науки. Науково-методичне керівництво забезпечує Інститут проблем виховання Національної академії педагогічних наук (за згодою).

Безпосереднє керівництво експедицією здійснює координаційна рада, склад якої затверджується Міністерством освіти і науки.

До складу ради входять представники Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді Міністерства освіти і науки, Українського державного центру «Мала академія наук України» Міністерства освіти і науки, Українського державного центру туризму і краєзнавства учнівської молоді Міністерства освіти і науки, Українського державного центру позашкільної освіти Міністерства освіти і науки, інших зацікавлених установ та організацій (за їх згодою).

2.2. В Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі проведенням експедиції керують Міністерство освіти і науки Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій.

2.3. Організаційне та методичне забезпечення експедиції здійснюють Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді Міністерства освіти і науки, Український державний центр «Мала академія наук України» Міністерства освіти і науки, Український державний центр туризму і краєзнавства учнівської молоді Міністерства освіти і науки, Український державний центр позашкільної освіти Міністерства освіти і науки, Кримські республіканські, обласні, Київські та Севастопольські міські позашкільні навчальні заклади відповідно до напрямів діяльності.

III. Учасники експедиції

3.1. До участі в експедиції запрошуються вихованці, учні, слухачі позашкільних, загальноосвітніх, професійно-технічних навчальних закладів і студенти вищих навчальних закладів, а також дитячі громадські об'єднання та організації, клуби за місцем проживання тощо (далі – учасники).

Експедиція є відкритою для участі молоді з інших країн.

3.2. За результатами експедиції щорічно та поетапно проводиться конкурс пошукових і науково-дослідницьких робіт:

1-й етап – у районах, містах (крім професійно-технічних і вищих навчальних закладів) – вересень поточного року – серпень наступного року;

2-й етап (регіональний) – в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі – жовтень – листопад наступного року;

3-й етап – фінальний етап конкурсу – грудень наступного року.

3.3. На конкурс можуть бути подані роботи, виконані колективно (пошукова група) або індивідуально.

IV. Умови участі в експедиції

4.1. Для участі в експедиції учасниками проводиться пошукова, науково-дослідницька робота, збір емпіричних даних, фактичних матеріалів, статистичної інформації під час походів, експедицій, подорожей, виконання практичних робіт

у лабораторіях, теплицях, на навчально-дослідних земельних ділянках, сільськогосподарських і промислових підприємств, а також під час відпочинку в таборах.

Експедиція проводиться за напрямками, зміст яких визначається цим Положенням.

4.2. Напрями експедиції:

- «Живи земле»;
- «Духовно-культурна спадщина мого роду»;
- «Козацькому роду нема переводу»;
- «Із батьківської криниці»;
- «З попелу забуття»;
- «Живи і возрадуйся, роде наш красний»;
- «Славні імена земляків»;
- «Заповідними стежками рідного краю»;
- « Яблука з дідусевого саду»;
- « Дарунки осіннього поля»;
- «Барвистий світ тварин та птиці»;
- «Кухлик меду»;
- «Геологічними стежками України»;
- «Географія рідного краю»;
- «Рідного слова краса і співучість».

4.3. Зміст напрямів

4.3.1. «Живи земле»

У рамках напрямку проводиться пошукова та науково-дослідницька робота щодо виявлення, вивчення та збереження природного та духовного багатства рідної землі; практична природоохоронна діяльність (участь у створенні екомережі як ефективного механізму збереження біологічного і ландшафтного різноманіття, очищення і впорядкування водних джерел, малих річок, ставків, озер, їх берегів; виявлення та усунення джерел забруднення водних об'єктів; проведення протиерозійних практичних робіт для захисту ґрунтів від вітрової та водної ерозії, виявлення та усунення наслідків іригаційної діяльності людини; лісозбереження та лісовідновлення, створення об'єктів зеленого будівництва); просвітницька робота з енергозбереження (енергоефективність традиційних, відновлювальних, альтернативних джерел); відновлення історичної та культурної спадщини (рукописів і книг, природних, історичних та архітектурних пам'яток (замків і фортець, курганів і могильників, стоянок первісних людей і кочових племен).

4.3.2. «Духовна спадщина мого роду»

У рамках напрямку проводяться дослідження духовних джерел українського народу (історія релігії, різноманіття вірувань в Україні, роль релігійних конфесій у державотворчих процесах нашого народу); вивчення взаємовідносин людини та суспільства, людини і держави, людини та церкви;

роль і місце відбудованих, відроджених соборів і монастирів, новозбудованих церков, каплиць у відродженні вікових моральних цінностей українців.

4.3.3. «Культурна спадщина мого народу»

У рамках напряму проводиться вивчення історії розвитку культури й мистецтва регіону. Учасники експедиції досліджують особливості розвитку літератури, образотворчого мистецтва, музики, архітектури, кіномистецтва тощо.

Пошуково-дослідницька робота спрямовується на збір матеріалів про видатних діячів культури та мистецтва регіону (їх творчий шлях, головні здобутки, вплив на розвиток культури регіону та України); про культурні традиції (запровадження регіональних традиційних свят: пісні, танцю, поезії, музики, мови). Учасники експедиції узагальнюють матеріали щодо розвитку музеїв, залів, виставок у регіоні та навчальних закладах.

Проводяться зустрічі з діячами культури та мистецтва, конференції, фестивалі, виставки, конкурси, свята різного рівня, на яких учасники матимуть можливість представити власні твори, здобутки творчих та сімейних колективів.

4.3.4. «Козацькому роду нема переводу»

У рамках напряму проводяться дослідження періоду козацької доби (перші козацькі поселення та укріплення, пам'ятні дати в історії козаччини, боротьба з іноземними поневолювачами, утворення Козацької Республіки, видатні особи цього періоду), побуту та традицій козацтва (козаки в повсякденному житті та у походах, їх зброя і військово спорядження, укріплення); відображення козацької доби в народній творчості (пісні, думи, легенди, приказки та прислів'я); вивчення історії бойового гопака.

Учасники експедиції зустрічаються із представниками козацьких організацій і беруть участь у походах козацькими шляхами.

4.3.5. «Із батьківської криниці»

У рамках напряму вивчаються традиційні свята, обряди, побутова культура, народні ремесла, народна творчість, медицина і педагогіка, народні ігри та забави, проводяться дослідження виникнення давніх музичних інструментів, історії зеленого будівництва, садово-паркового мистецтва та природокористування.

Робота може бути спрямована на вивчення діалектів рідного краю, створення етнографічних словників, запис легенд, дум тощо, вивчення місцевої літературної спадщини та сучасності, пропагування народної творчості (зокрема фольклорних свят і свят народних обрядів свого краю), створення дитячих, юнацьких і сімейних фольклорних колективів.

4.3.6. «З попелу забуття»

У рамках напряму проводяться дослідження сторінок історії України періоду Великої Вітчизняної війни 1941 – 1945 років, інших знакових подій, пов'язаних з прагненням народу України до волі та незалежності, подій і розповідей очевидців про українців-учасників військових конфліктів ХХ – поч. ХХІ ст. (зокрема війни в Афганістані).

Учасники експедиції зустрічаються із свідками цих подій, записують їх спогади; відтворюють маловідомі та невідомі факти історії, місця боїв, імена їх учасників, місцезнаходження поховань людей, які загинули за рідну землю, вивчають документальні свідчення, впорядковують садиби ветеранів війни та праці, учасників визвольного руху, репресованих, вдів, доглядають могили патріотів України.

Учасники експедиції можуть досліджувати історично-публіцистичну спадщину з цього напряму, беруть участь у створенні книг пам'яті свого села, міста, району.

4.3.7. «Живи і возрадуйся, роде наш красний»

У рамках напряму проводяться дослідження родоводу видатних українців: вчених, письменників, діячів культури, державних і громадських діячів; створюються генеалогічні дерева, таблиці, родовідні розписи найвідоміших українців.

Учасники експедиції можуть досліджувати свій родовід або окремі відомі родини.

4.3.8. «Славні імена земляків»

У рамках напряму проводяться дослідження видатних українців, які діяли за межами України, їх досягнення та відкриття.

Учасники експедиції збирають матеріали про славетних людей краю в архівах, державних музеях, громадських організаціях тощо; проводять зустрічі із старожилами, документують їх спогади, збирають ілюстрований та друкований матеріал про відомих співвітчизників; налагоджують тісні зв'язки з діаспорою з метою збору даних про видатних людей краю; інформують громадськість про проведення вищезгаданої дослідницько-пошукової роботи в ЗМІ.

4.3.9. «Заповідними стежками рідного краю»

У рамках напряму проводиться пошукова і науково-дослідницька робота щодо вивчення унікальних ландшафтів та природних об'єктів на території рідного краю: віковічних дерев, унікальних лісових насаджень, урочищ, балок, джерел, гірських скель, болотяних масивів, цілинних степових ділянок тощо.

Учасники експедиції проводять просвітницьку роботу щодо економічної, рекреаційної цінності для здоров'я, екологічної, освітньої, наукової, індикаційної, естетичної, культурної цінності біорізноманіття, необхідності збереження та відтворення природи.

4.3.10. «Яблука з дідусевого саду»

У рамках напряму проводиться пошукова робота з виявлення у своїй місцевості плодкових дерев-пам'яток природи, «панських», монастирських, хутірських садів, здійснюється їх картування, визначається породний і сортовий склад, описуються їх господарські цінності. При потребі проводять обрізку, формування крони, омолодження, лікування розломів крони, цементування дупел, підживлення органічними та мінеральними добривами, вирізають конкурентів, перекопують ґрунт під кроною, обгороджують.

Учасники експедиції можуть заготовляти живці та проводити перещеплення з метою збереження аборигенних сортів, а також опрацьовувати літературні джерела та архівні матеріали про стан садівництва у своїй місцевості в давні часи, проводити науково-практичні конференції.

4.3.11. «Дарунки осіннього поля»

У рамках напряму проводяться дослідження сортів і форм овочевих культур вітчизняної селекції, добре адаптованих до місцевих умов, стійких до шкочочинних хвороб та шкідників, генетично стабільних та високоврожайних для поповнення колекційного відділу навчально-дослідної земельної ділянки; збирають насіння та посадковий матеріал місцевих сортів, описують, фотографують і визначають рідкісні малопоширені рослини, вивчають різновиди рідкісних малопоширених рослин, нові екологічно-безпечні технології вирощування сільськогосподарської продукції та народні біологічні засоби захисту рослин.

Пошукові та науково-дослідницькі роботи супроводжуються відповідними додатками у формі таблиць, схем, малюнків, фотографій, а також зразків продукції, посадковим матеріалом, насінням тощо.

4.3.12. «Барвистий світ тварин та птиці»

У рамках напряму проводяться дослідження розвитку тваринницької галузі певного регіону: напрями галузі, типи господарств (присадибні, дрібні фермерські, великі комплекси) та історія їх створення, види та породи тварин.

У процесі пошукової та науково-дослідницької роботи вивчаються історія виникнення місцевих порід тварин, організація роботи сучасних тваринницьких господарств, їх досвід роботи, складається каталог аборигенних і сучасних порід сільськогосподарських тварин та птиці, проводиться моніторинг чисельності того чи іншого виду, визначається домінуючий напрямок тваринництва в регіоні.

4.3.13. «Кухлик меду»

У рамках напряму проводяться дослідження історії розвитку бджільництва певного регіону України, вивчаються біографія вчених і практиків, їх внесок у розвиток галузі, традиції використання різних систем вуликів у даній місцевості, на які складаються характеристики (будова, розміри, принципи використання), кормова база бджільництва, різноманіття продуктів бджільництва, а також їх застосування.

Учасники експедиції записують байки, гуморески, вірші, загадки, прислів'я, казки, повір'я, прикмети (на основі яких складають народний календар пасічника), традиційні кулінарні рецепти приготування страв, напоїв, народних лікарських засобів з використанням продуктів бджільництва. Форма звітності: фотоальбом медоносних рослин даної місцевості, записи усної народної творчості, народний календар пасічника.

4.3.14. «Геологічними стежками України»

У рамках напряму проводяться дослідження певної місцевості за темами: природні геологічні пам'ятки регіону; родовища корисних копалин, кар'єрів будівельних матеріалів; нафтові та газові родовища; гірські породи, що використовуються в будівництві та оздобленні пам'ятників; небезпечні геологічні процеси в умовах техногенезу; водні ресурси та їх використання в області, районі, населеному пункті; сучасні геоморфологічні процеси на території області, району, населеного пункту. Допускається й інша тематика для дослідження, обрана самостійно.

У пошуковій і науково-дослідницькій роботі відображається зв'язок геології з природничо-історичними науками (зокрема геології з географією – ландшафтознавством, кліматологією, гідрологією, гляціологією, океанографією у пізнанні різних геологічних процесів, які відбуваються на поверхні Землі), використання новітніх досягнень і методів фундаментальних наук (математика, фізика, хімія, біологія).

Учасники експедиції збирають колекції мінералів, гірських порід, палеонтологічних решток.

4.3.15. «Географія рідного краю»

У рамках напряму вивчається природа рідного краю, виявляються, обліковуються пам'ятки природи, досліджуються природні ресурси, унікальні ландшафти певного регіону України.

Учасники експедиції проводять дослідження природного середовища з урахуванням антропогенних змін, окреслюючи проблеми раціонального природокористування і охорони природи, описують територіальні особливості розміщення промислового виробництва, сільського господарства, населення, транспорту тощо.

4.3.16. «Рідного слова краса і співучість»

У рамках напряму досліджуються питання діалектології і ономастики.

Учасники експедиції вивчають діалектичну мову, її просторову варіативність і територіальну диференціацію, історію формування мовно-територіальних утворень і окремих мовних явищ, співвідношення і взаємодію з іншими формами існування мови етносу – літературною, просторіччям, соціальними діалектами. Учасники досліджують будь-які власні імена (власні імена географічних об'єктів, імена людей, тварин тощо), історію і закономірності їх виникнення, розвитку, функціонування, поширення й структуру власних імен у мові і мовленні, в літературній та діалектній сферах.

V. Вимоги до оформлення пошукових і науково-дослідницьких робіт

5.1. Мова виконання пошукових і науково-дослідницьких робіт визначається Конституцією України і відповідним законом України.

5.2. Роботи подаються в друкованому вигляді та на електронних носіях (документ Microsoft Word, шрифт Times New Roman – 14 pt, інтервал – 1,5 у форматі RTF) обсягом до 15 друкованих сторінок разом з додатками. Ілюстрації подаються окремо в кількості до 10 сторінок і на електронних носіях. Також до роботи можуть бути подані фотографії, малюнки, фотокопії, вироби тощо розміром 13 x 18 см або формату А4 і відеоматеріали.

На титульній сторінці зазначаються назва регіону, тема науково-практичної роботи та рік виконання.

На другій сторінці зазначаються назва колективу (пошукової групи), прізвище, ім'я та по батькові керівника або керівників пошукової групи, наукових консультантів (у разі їх наявності), місця їх роботи та номери телефонів, списки учасників групи із зазначенням місця їх навчання.

Пошукові та науково-дослідницькі роботи не рецензуються і не повертаються.

VI. Підбиття підсумків конкурсу пошукових і науково-дослідницьких робіт та нагородження

6.1. Підсумки конкурсу проводяться щорічно на кожному етапі.

За результатами розгляду матеріалів 1-й та 2-й етапи конкурсу завершуються проведенням конференції за участю учасників експедиції, пошукові та науково-дослідницькі роботи яких визнані найкращими, але не більше двох робіт з кожного напрямку.

6.2. Для участі у фінальному етапі пошукові та науково-дослідницькі роботи переможців 2-го етапу подаються щорічно до 1 грудня до Міністерства освіти і науки України.

Також подається копія підсумкового наказу Міністерства освіти і науки Автономної Республіки Крим, управлінь освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій про підсумки проведення 2-го етапу конкурсу, інформація про проведення районних конференцій та експедиції на місцях з висновками, рекомендаціями та конкретними пропозиціями.

6.3. За наявності бюджетного фінансування учнівські колективи та окремі учасники, роботи яких визнані найкращими, можуть бути запрошені до участі в тематичних з'їздах Всеукраїнського табору оздоровлення та відпочинку

«Юннат» Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді (м. Київ) і Центрального табору туристського активу учнів Українського державного центру туризму і краєзнавства учнівської молоді (Закарпатська область).

VII. Фінансування

7.1. Проведення експедиції та 1-го і 2-го етапів конкурсу здійснюється за рахунок коштів відповідних місцевих бюджетів та інших джерел фінансування, не заборонених чинним законодавством.

7.2. Проведення фінального етапу конкурсу та конференції здійснюється за рахунок асигнувань, передбачених Міністерству освіти і науки України в Державному бюджеті України на відповідний рік, та інших джерел фінансування, не заборонених чинним законодавством.